

K POŘADÍ PRACÍ V ŽENIJNÍM ZABEZPEČENÍ BOJE A OPERACE

Základní předpisy Vševojsk-1-1 a Oper-1-1 určují velitelům stanovit pořadí prací při budování obrany. Přitom rozšiřuje jejich povinnost o určení rázu a způsobu ženijní úpravy úseku či pásma obrany. Nejde jen o budování obrany. I po budování výchozího prostoru pro útok platí, že se připravuje skrytý s dodržením maskovacích opatření a jeho vybudování závisí na dané době a situaci.

K objasnění a získání představy o rozsahu opevňovacích prací poslouží vžitá praxe používat k hodnocení celkového výkonu údajů v procentech. Toto hodnocení je však nejasné a není rozhodujícím měřítkem celkové hodnoty opevňovacích prací. Zůstane jen přibližným měřítkem práce každé jednotlivé opevňovací stavby (jednoho okopu, úkrytu atd.). Procenta nemohou dát představu o okamžitě využití vybudovaných objektů pro vedení boje.

Další nepřesný názor je, že práce vykonáme v pořadí, které můžeme paušálně stanovit daným časem. Pro první pořadí 5 až 6 h, pro druhé pořadí 6 až 12 h od zahájení práce. Takto vyhodnocený rozsah prací je nepřesný. Stanovení prací prvního pořadí jen v časovém rozsahu pro všechny stupně velení, pro celou operační sestavu vojsk, pro druhy vojsk a služeb nemohou být konkrétní. Neodpovídá úkolům daným vojskům, nerespektují rozdílný charakter terénu, práci v noci, v zimě, což je pro výkony a plnění norem důležitě.

Např. Vševojsk-1-4 stanoví, že zpravidla v opěrném bodu čtyři se budují nejdříve okopy pro BVP, pancéřovky a kulometry. Potom se hloubí okopy pro střelce, které se spojují v zákopy pro družstvo. Souhrnně můžeme říci, že v tomto případě práce prvního pořadí mohou být splněny až za 12 h a práce druhého pořadí za dalších 1,5 až 3 dny (bez použití mechanizačních prostředků). Naproti tomu taková četa může okopy pro tanky (pomocí návěsných zařízení pro tanky) budovat do 4 h. U motostřeleckých jednotek na OT je požadavek zaměřen na vybudování okopů pro palbu z ručních zbraní. Práce mohou splnit do 4 h. U jiných druhů vojsk je potřebný čas k budování ochranných staveb opět rozdílný vzhledem k rozdílné bojové technice. Proto i jednotný čas pro pořadí prací není a nemůže být jednotným měřítkem rozsahu prací.

Opevňovacím pracím v boji se věnuje velká pozornost. Zkušený velitel ví, že nejde jen o budování ochranných staveb. Využit čas mezi bojem k budování opevňovacích objektů přispívá k morálnímu duchu, zvyšuje aktivitu a iniciativu vojsk. Netečnost a lhostejnost velitelů k opevňovacím pracím má negativní důsledky na myšlení a na tvůrčí činnost vojáka. Tato morální síla je známa z bojů sovětských vojsk ve Velké vlastenecké válce, kde tvůrčím způsobem budované opevňovací objekty přispěly k vítězství v obranných bojích před Moskvou, u Stalingradu, dokonce u Sokolova apod. Všude tam, kde

v obraně přesvědčivě vítězila vojska, byly vybudovány opevňovací objekty s velkou náročností a s plným pracovním vypětím.

Ani v současné době nemžeme opevňovací práce podcenit. Měly vždy svůj význam a se zavedením zbraní hromadného ničení jejich význam dále vzrůstá. To charakterizuje podíl jednotlivých opatření na celkové ochraně vojsk v procentech, který v současných podmínkách v obranné operaci hodnotíme takto:

- rozptýlení sestav vojsk 20 %,
- využití ochranných vlastností techniky 5 %,
- využití ochranných vlastností terénu 10 %,
- opevňovací práce 50 %,
- ženijní opatření k maskování vojsk 15 %.

Je tedy zřejmé, že jsou to ze 75 % ženijní opatření (včetně vhodného výběru vlastností terénu), která přispívají k ochraně vojsk a veškeré techniky.

V opevňování terénu je úloha velitele rozhodující, i když vlastní práce v budování opevňovacích staveb je v plném rozsahu záležitostí vojsk. To vyplývá z toho, že opevňování spočívá v zakopávání bojových sestav vojsk, stanoveném zásadami taktiky.

Pro vedení boje zaujímají vojska určitou bojovou sestavu, tzn. takové vzájemné rozmístění vojsk, které vyplývají ze zámyslu boje či operace. Proto se musí budování opevňovacích objektů podřizovat principu operačně taktické účelnosti, který je rozhodující. Tomuto principu se podřizuje i význam pořadí prací, kde rozdílnost rozsahu prací je zřejmá a plně oprávněná.

Opevňovací objekty budujeme po celou dobu přípravy boje. Přitom vycházíme z požadavku, že mohou a mají být využitelné i v nedokončeném stavu. Proto budování musí mít určité pořadí prací, některé stavby mají přednost a budou prvořadě použity podle zámyslu boje.

Pořadí prací se mění v závislosti na čase. Doba, kdy vojska v obraně vstupují do boje, je značně rozdílná a proto i čas (i pořadí prací) bude rozdílný. Za předpokladu, že tempo útoku nepřítel je 2 až 3 km.h⁻¹, můžeme kalkulovat, že jednotky na předním okraji využijí k budování obrany jen ten čas, než nepřítel zahájí útok. Prapory druhého sledu budou mít čas k budování obrany 2 až 3 h, pluky druhého sledu 5 až 6 h a divize druhého sledu dokonce 16 až 19 h od překročení prvního zákopu v prvním pásmu obrany. O vlastním budování obrany bude přímě

v terénu rozhodovat příslušný velitel. Rozdílně určí potřebné pořadí prací podle čl. 458 Vševojsk-1-1, který uvádí, že práce k ženijní úpravě obranného pásma (úseku) se konají zpravidla současně v celé hloubce, a to v takovém pořadí, které zabezpečuje stálou pohotovost vojsk k odražení útoku nepřítel a jejich ochranu proti ZHN.

Rozhodující jsou opevňovací objekty, které umožňují palbu a její řízení a alespoň částečnou ochranu živé síly. Tyto objekty v rozdílném rozsahu prací musí být pracemi prvního pořadí. Ale i práce jsou časově a obsahově rozdílné. Mohou to být jen zaujatá místa s možností střelby, nebo vybudované okopy, úkryty, kryty atd. I uvedené stavby mohou být vybudovány rozdílně.

Proto velitelé musí ve svém rozkaze nejen stanovit konkrétní obsah prací jednotlivých pořadí, ale jejich obsah a rozsah rozlišit i pro daný stupeň velení. Obsah prací nemůže obsahově stejně určit velitel armády jako velitel divize či velitel čety.

Správné pojetí opevňování terénu bere v úvahu, že soudobý vševojskový boj charakterizuje rozhodnost, vysoká manévrovost, rychlé a prudké změny situace a různorodost jeho vedení. Proto opevňovací objekty musí v terénu usnadňovat manévry a zabezpečovat možnost rychlého přechodu od jednoho druhu bojové činnosti k druhému. Např. vybudování pásem obrany musíme připravovat se zřetelem na možnost jejich využití i jako výchozího prostoru pro následný přechod do útoku. Na druhé straně, ve výchozích prostorech pro útok, budou vojska v řadě případů nucena odrazet úder nepřítel a přejít dočasné do obrany. Proto budou i rozdílně stanoveny práce v jednotlivých pořadích.

V polním opevňování jsou stanoveny též základní principy, které velitelům jednotlivých stupňů velení upřesňují správné pojetí jednotlivých prací. Základní je princip operačně taktické účelnosti opevňovacích objektů. Na tento princip navazuje princip postupného narůstání opevňovacích staveb s principem efektivnosti a ekonomičnosti opevňovacích objektů.

V podstatě se všechny principy prosazují do činnosti vojsk, ale jejich význam je pro jednotlivé stupně velení značně rozdílný. Proto i jejich využití je rozdílné.

Princip operačně účelnosti opevňovacích objektů má význam pro stupeň front a armáda. Nebude ovlivněn četou či rotou. Taktickou účelnost řeší opět taktický stupeň velení.

Naproti tomu princip postupného narůstání opevňovacích objektů nejvíce bude prosazovat velitel útvaru (jednotky), který bude mít snahu naplnit daný rozkaz a s nejmenšími ztrátami odrazit a zničit nepřítele.

Princip efektivity a ekonomičnosti nejvíce uplatníme přímo u ochranné stavby pro kulomet, tanky či okop pro jednotlivce. V tomto případě bude maximálně o stavbě a její efektivity i ekonomičnosti rozhodovat ten, který stavbu buduje. Toto budování nemůže ovlivnit operační stupeň.

Proto i v polním opevňování není vhodné řešit jednotně jednotlivá pořadí prací. Operační stupeň musí řešit budování opevňovacích objektů v operačním smyslu

(co dříve, co později, co současně). Taktický stupeň dořeší opět pořadí prací ve svém zájmu a přirozeně stupeň jednotky řeší vlastní vybudování (v počtu, čase i způsobu vybudování).

V tomto případě i návrhy NŽS a NŽV na různých stupních velení by měly být naprosto konkrétní, diferencované pro daný stupeň velení, co a v jakém pořadí budovat. Pak nebudou obsahovat paušální údaje, ale konkrétní možnosti vojsk, vyčleňovaných pro opevňovací práce. K tomu musí přistoupit přesné kalkulace, které vylučují šablonovitost ve využívání základních norem s přihlédnutím k daným koeficientům ovlivňujícím výkony osob či techniky při práci v různých druzích horniny, v denní či roční době a při použití různých nářadí.

Dosavadní používání všeobecných údajů v pořadí prací při budování opevňovacích objektů neřeší konkrétní otázky budování opevňovacích staveb a ztěžuje správnou organizaci obrany. Neberou se v úvahu principy polního opevňování, které mají proměnné pořadí platnosti pro různé stupně velení. Správný rozsah, počet i obsah prací přísluší navrhnout náčelníku ženijní služby (náčelníku ženijního vojska) příslušných velitelských stupňů, ale jedině na základě sladění se zámyslem

boje, učlenění bojové sestavy i předpokládané činnosti vojsk. Tyto údaje může určit jedině vševojskový velitel. A proto by měl stanovit pořadí budování opevňovacích objektů. Toto je v zásadě rozhodující pro určitý stupeň velení, kterému bude konkrétně vždy upřesněno jak v úkole, tak i čase. Přitom bude stanoveno na základě norem s přihlédnutím ke koeficientu, který ovlivňuje budování ochranných staveb, jako jsou druh horniny, denní a roční doba atd.